

SEMİNER ÇALIŞMASI

0-6 YAŞ ÇOCUKLARIN BEDENSEL-ZİHİNSEL-RUHSAL-SOSYAL GELİŞİMLERİ

0-6 YAŞ ÇOCUK GELİŞİMİ

I. BÖLÜM

Bebeklik Dönemindeki Gelişim(0-2 yaş)

A-) Bedensel Gelişim

Bebeklerin doğumdaki büyüklükleri ve doğumdan sonraki büyüme hızları onların genel gelişimleri hakkında bilgi verir. Ortalama olarak erkek bebekler kızlara göre tüm beden oranları bakımından biraz daha büyüktürler .Bebeğin beden oranlarında görülen değişmeler özellikle birinci yılın ikinci yarısında hızlanır. Doğumdan itibaren incelendiğinde başın en hızlı gelişen organ olduğu görülür.

Doğumdan bir yaşına kadar gövde en hızlı büyüyen alanı oluştururken bacaklardaki hızlı büyümenin bir yaşla ergenlik arasında gerçekleştiği görülür

Doğuma ortalama ağırlık 3402 gramdır. Doğumdan rastlanabilen en düşük ağırlık 2268 gram en yüksek ağırlık ise 6350 gramdır.Yeni doğanın doğumun ilk günü ya da bunu izleyen iki günde ağırlığının yüzde onu oranında kilo kaybetmesi beklenir. Bebeğin kiloyu onuncu gün dolaylarında yeniden kazandığı görülür. Ağırlık gelişiminin çocuktan çocuğa farklılaştığı dikkati çeker. ilk üç ay içerisinde bebeklerin ortalama olarak haftada 170 gram almaları beklenir.

İskelet Gelişimi

Yeni doğan 48-50 cm boyundadır. 1-3 yaş arasında boyda ortalama 20,5 cm lik ağırlıkta 4,7 kg lık bir artış gözlenir. Bundan sonra büyüme daha da yavaşlar.3-6 yaşları arasında çocuk yılda 7-8 cm'lik ağırlıkta 2,2 kg lık bir artış gözlenir.

Yeni doğanın iskelet yapısı önceleri yumuşak kıkırdaktan oluşmaktadır.Kemikleşme olgusu doğum öncesi evreden başlayıp gelişim boyunca süre gelir.Bebeklerin iskelet yapıları büyük çapta kemikleşmemiş olduğundan yumuşaktır ve kolayca bükülebilir.Bu nedenle basınca karşı daha dirençlidirler.

Kas Gelişimi

Yeni doğan kız olsun erkek olsun beden büyüklüğü ile orantılı olarak kas liflerine sahiptir. Erkek bebekleri kas doku oranı kız bebeklerinden daha fazladır.

TEMEL FİZYOLOJİK GEREKSİNİMLER

Beslenme Gereksinimi

Yeni doğan bebekler ortama olarak günde 7 yada sekiz kez beslenirler. Dördüncü haftadan itibaren bu sayının beş altıya indiği görülür. Çocuğun bir defada çok sütle emzirilmesi gerekmez .Belki en doğrusu azar azar emzirmektir. Bir defada çok sütle emzirilmesi belki de onun midesinde gaz yapabilir. İki yıl süreyle çocuğun emzirilmesi de gereklidir.

Uyku Gereksinimi

Çocuğun temel fizyolojik gereksinimlerinin başında sayılan uyku çocuğun etkin katkısını gerektirir. Yeni doğan bebekler günde ortalama 16-18 saat uyuyarak zamanlarının %80'ini uykuda geçirirlerken bir yaş bebeklerinde bu süre %50 ye düşmektedir.

B-) Bilişsel gelişim

Dünyayı algılama ve anlamaya dönük zihinsel süreç ve etkinliklerdeki gelişmeye bilişsel gelişim denilmektedir. Piaget'e göre dönem kavramı yaşa bağlı olarak zihinsel gelişimin doğasında ve yapısında ortaya çıkan niteliksel değişikliklerdir.

Piaget'in Bilişsel Gelişim Açıklaması:

Piaget'e göre çocukların tamamen kendilerine has zihinsel işleyişleri ve bakış açıları vardır. Yaptığı gözlemler sırasında küçük çocukların çoğunun yürüdüklerinde güneşin yada ayın kendilerini izlediğine..... hareket eden her şeyin canlı olduğuna, düşlerindeki kahramanların gece uyurlarken pencereden içeri girdiklerine inandıklarını keşfetti. Binet zeka testlerinde aynı yaşlardaki çocukların sorulara aynı türden cevaplar verdiklerini gözlemlemesi Piaget'e bilişsel gelişimin yaş düzeyine bağlı olarak farklı özellikler taşıdığını düşündürmüştür.

Piaget Zekayı;

Özel bir biyolojik uyum biçimi

Tüm zihinsel yapının yöneldiği bir denge durumu

Canlı ve etkin Bir işlemler sistemi olarak kavramlaştırmıştır.

Piaget kuramsal ve deneysel çalışmalarında zekanın içeriğinden çok yapılarını ve işlevlerini incelemeyi yeğlemiştir. Bir taraftan kalıtsal faktörler sinir sistemi ve duyu organlarının biyolojik yapısı diğer taraftan bireyin karşı karşıya kaldığı çevreden gelen uyarıcılar zeka gelişimini etkiler. Piaget yaşamın yaklaşık ilk iki yılını duyuusal- motor dönem olarak adlandırmıştır. Bu dönemde sembolik düşünce gelişmediği için bebeğin zihinsel etkinlikleri duyuusal uyarıcılar refleksler ve basit hareketlerle sınırlanmıştır.Örnek:Gözle tarama ısırma tutma emme gibi.

Duyuusal- motor öğrenmedeki düzenli gelişim sırası ilk olarak duyuların kullanılması le başlar.

Bunun ardından altıncı aydan itibaren motor yetenekler daha sonra yani ikinci yılda ise bu birincil

yeteneklerin koordinasyonu başlar. Bebek bu dönemin sonunda duyuşal-motor yolla karmaşık olamayan zihinsel faaliyette bulunabilir.

Yeni doğanın en önemli aşamasını ilk 7-8 gün oluşturur. Bebek görebilir işitebilir, koklayabilir, tat alabilir, acıya duyarlıdır. Dokunma ve yerinin değiştirilmesi durumlarına karşı hassastır. Yeni doğanın davranışları dikkate değer bir düzeyde gelişmiştir, çeşitli refleksleri vardır. Bunlardan en önemlileri yaşamın devamı için gerekli olan emme ve yakalama refleksleridir.

Duyusal-motor dönemde zamanla ilk hareketlerle onu izleyen sonucun tek bir eylem haline dönüştüğü görülür. Çocuk bazı hareketleri kendi arzusuyla durdurmayıp yineleme girişiminde bulunur. Piaget bu döneme "döner tepki" adını verir. Döner tepkinin temelinde hareketi sürdürme amacı yatmaktadır.

Piaget dönemin ilk yılında dairesel hareketlerin zihinsel gelişim üzerindeki önemini vurgulamıştır. Birinci yılın sonlarına doğru bebeklerde taklit davranışı ortaya çıkmaktadır. Bebek duyuşal-motor dönemin başlarında uyarıcıyı görüş alanının dışına çıkana kadar izleyip sonra bırakmaktadır. Zihinsel yapılar oluştuğca bir nesne görüş alanının dışına çıksa da bebekler nesneyi zihinsel olarak temsil edememektedir. Nesne devamlılığı kavramının ilk belirtileri 8-12 aylar arasında ortaya çıkmakta 18 ay içerisinde gelişmektedir.

Duyusal -motor döneminin son aşamasında çocuk keşfetmenin yanında icat etmeye zihinsel kombinasyonlar yoluyla yeni araçlar üretmeye başlar. artık duyu hareket yöntemi yerine zihinsel kombinasyonları kullanmaya böylelikle problemlere ivedi çözümler aramaya koyulur. Dış dünyaya imaj anı ve semboller yoluyla zihinsel bir biçimde kendini sunmaya başlar.

Bu dönemde Piaget'e göre dikkat edilmesi gereken çok önemli noktalar vardır:

1-Yaş normları kesin değildir, çocuktan çocuğa değişebilir. Çünkü çocuğun içinde çevre, fiziksel gelişme hızı farklılıklar yaratır.

2- Bireysel farklılıklara rağmen evrelerin sırası değişmez .

3- Gelişim tedricidir.Bir evrenin bitimine yakın diğer evre başlamış olabilir.Evreler bitişiklik gösterirler kesin bir çizgi ile ayrılmazlar. Ayrıca bir sonraki evrenin belirtileri başladığında bir önceki evrede gelişmiş olan özellikler kaybolmaz.

C-) Duygusal Gelişim

Yeni doğmuş bebekteki heyecan ve davranışı farklılaşmamıştır. Genel heyecanlanma haz veren ve vermeyen uyarımlara yapılan basit tepkiler şeklinde gruplandırılabilir. Haz vermeyen uyarımlara karşı bebeğin tepkisi beden pozisyonunu değiştirmek yada ansızın bağırarak ağlamak biçiminde olabilir.

Gülme ve Gülümseme

Bebeklerin bir yaşına basmalarından önceki ifadeleri yetişkinler tarafından tanınabilir ve duygusal tepkileri giderek zenginleşir. Doğumdan sonraki haftalarda çocuğun duygusal yaşamında belirgin farklılıklar göze çarpmaktadır. Bu dönemde bebek açık bir ilgi ile çevresini gözlemlemeye ve keşfetmeye başlar. Çocuğun yüzleri seçerek dikkat etmesi bazılarına ilgi göstermemesi ondaki duygusal ifadenin ilk belirtileri sayılabilir. Çocuklar büyüdükçe tepkilerin giderek daha az yaygın ama daha çok farklılaşmış türden olmaya başladığı görülür.

Freud ve Erikson'a göre Duygusal Gelişim

Freud doğumdan yedi yaşına kadar olan dönemde duygusal açıdan üç temel gelişim evresi olduğunu söyler . Bunlardan oral evre 0-18 aylar arası, anal evre 1,5-3 yaşlar arası, fallik evre 3-7 yaşları arasında görülür.

Oral dönemde başlıca haz kaynağı ağızdan besin almaktır.Besin alırken önce dudaklar ve ağız boşluğu uyarılır sonra yutulur eğer besin maddesinden hoşlanılmazsa dışarıya tükürülür. Oral dönem bebeğin annesine en bağımlı olduğu ve onun bakımına en çok gereksinim duyduğu dönemdir.

Anal dönem de besin maddesi sindirildikten sonra artıkları barsağın son bölgesinde birikir ve anüs kasları üzerinde belirli güçte bir basınç yaptığında dışarıya atılır. Dışkının boşalması rahatsızlığa son verir ve bir refahlama duygusu yaratır.

Fallik dönem cinsel organların işlevlerine ilişkin cinsel ve saldırgan içerikli duygular önem kazanır. Oedipus karmaşası farklı cinsten olan ebeveyne karşı cinsel duyguların aynı cinsten olana karşı ise düşmanca duyguların oluşması ile belirlenir. 3-5 yaş arasındaki çocuğun davranışları oedipus karmaşasının etkisi altındadır. Beşinci yaşatan sonra bu etki ortadan kalkar yada bastırılarak yaşam boyu kişiliği etkileyen bir güç olarak kalır.

Erikson'a göre insan yavrusunun yetişkin oluncaya dek gelişmenin psikososyal görevlerini çözümülemesi gerekir.Gelişim bireyin tüm yaşamına yayılır.

D-) Sosyal Gelişim

Sosyalleşme bebeğin üç ay dolaylarında insanla objeler arasındaki farkı görerek değişik tepkiler göstermesiyle başlar. Üçüncü ayın başından itibaren sosyal davranış egemen olur.Bebek artık başkalarıyla birlikte iken mutlu yalnız başına kaldığı zaman mutsuz ve huzursuz olmaya başlar. Diğer bebekleri fark etme onlara gülme ve ağladıklarında onlara ilgi gösterme 4-5 aylıkken başlar.

Bakma ve dokunma şeklinde başlayan arkadaşlık ilişkileri altıncı aydan itibaren giderek daha saldırgan bir biçim almaya başlar.9. ve 13. aylar arasındaki sosyal davranış belirtileri içinde,diğerlerinin ses ve davranışlarını taklit etme ve oyuncaklarla birlikte oynama sayılabilir. 8-9 aylık olduğunda çocuk başkalarında gözlediği konuşma seslerini, basit davranışları ve jestleri taklit etmeye çabalar.10 ve 12. aylar arasında,aynadaki kendi görüntüsüyle oynar ve görüntüsünü sanki başka bir insanmış gibi öper.

1 yaşına kadar çocuk diğer insanlara, özellikle annesine bağımlıdır.1 yaşına geldiğinde,çevresini yalnız başına keşfedebildiği halde,çocuk bu dönemde güven temeline dayalı anne desteğine gereksinim duyar.

Yaşamın ikinci yılındaki hızlı gelişim,çocuğu birçok açıdan bağımsız hale getirir.motor yeteneklerle, dil becerisinin kazanılmasının,çocuğun bu bağımsızlığında etkisi büyüktür.bu evrede çocuk, her gün biraz daha bağımsızlığından haberdar olmaya başlar.

İkinci yılın son yarısından itibaren nesnelere,sosyal ilişkinin bir aracı olarak görülür.bütün bu ilişkiler sonucunda bir takım sosyal tepkiler gelişmeye başlar;taklit,utanma,fiziksel ve sosyal bağımlılık otoritenin kabulü, rekabet, ilgi çekme arzusu,sosyal işbirliği gibi

İki Yaş çocuğu yetişkinlerle birlikte basit faaliyetlerde bulunabilir. Böylece edilgen bir eleman olmaktan kurtulup aile faaliyetlerine katılan ve sosyal ilişki kurabilen etkin bir üyeye dönüşür.

BÖLÜM

İlk Çocuklukta Gelişim(2-6 yaş)

A-Bedensel Gelişim

İlk iki yılda hızlı bir artış gösteren boy uzaması giderek daha yavaş fakat sürekli bir artış gösterir. İlk yılda 20-25 cm olan boy artışı ikinci ve üçüncü yılda on santimetre 4 ve 5 yılda 5-6 cm ye düşer; altıncı ve yedinci yıllarda on cm lik bir artışla hızlanmış gibi görünmesine karşın ergenliğe kadar ani bir artış kaydedilmez.

Doğuştan ortalama 3,5 kg olan ağırlık iki yılda ortalama üç katına ulaşır. İkinci yıl 3-3,5 kg'lık bir artma göstererek çocuğun ağırlığı 12 kg dolaylarına varır bu artış oranı iki yaşından sonra git gide yavaşlayarak üç yaşında 2-3 kg ; 4-5 yaşlarında 1,5-2 kg dır.Kilo da artış, boy uzamasına benzer bir artış gösterir.

İlk diş genellikle çocuk 6 yada 7 aylıkken çıkar ve on iki tane olan süt dişleri 4 yaşlarına doğru tamamlanır. Normal olarak ta 6 yaşına doğru dişlerin değişmesi başlar ve ergenliğe kadar dişlerin sayısı oldukça düzenli olarak bir yıldan öbürüne artar.

B-Bilişsel Gelişim

Bu evrede çocuk dile ve sembolik düşünme yeteneğine sahiptir. Artık o eylemdeki başarısının yanında imaj ve sembollere de yer verir.3 ve 4 yaş civarında çocuklar büyük ölçüde dış dünyayı zihni semboller halinde tasarımıyabilecek güçtedirler, yetişkin ve yaşlıları ile serbestçe etkileşimde bulunabilirler anca bu etkileşim ben merkezlidir. Mantıksal düşünme işlemi bu dönemde gelişmemiştir. Bu dönemde çocuklar, nesnelerin görünüşünün etkisi altındadırlar. Henüz korunum için gerekli zihinsel kavrama sürecinden yoksundurlar. Korunum ilkesini kazanmış bir birey, herhangi bir nesnenin şeklinin değişmesinin etkisi altında kalmaksızın onun aynı kaldığını anlayabilir.

İşlem öncesi evrede çocuk, nesnelere başka şeylerin simgesi gibi kullanmaya başlar. Örneğin bir değneğe binip at diye dolaşabilir.Bu aşama somut işlemler için bir hazırlık evresi olup duyuşsal-motor yapılardan operasyonel düşünceye geçiş dönemini oluşturur. Bu evrede çocuk gözle görülebilecek bir yerde bulunmayan bir nesneyi veya insanı temsil eden bir kelime veya sembol geliştirir. Zihinsel semboller geliştirir.

İşlem öncesi dönemin başlarında bir şeyin yerine bir başkasını sunma yeteneği gelişir.Bu dönemde özellikle dilin gelişimi ile birlikte düşüncede yaygınlık ve hız görülür. Bu yetenek çocuğun dili kullanmasını yorum yapabilmesini, resim çizebilmesini oyunlarında sembolik ve inşa oyunlarına doğru yaygınlaşabilmeyi daha sonra okuyabilmesini ve yazabilmesini olanaklı kılar.

Bu evrede çocukların büyük bir bölümü ayrı orantıları dikkate almadan genel olarak algılar ve ilişkisiz obje ve kavramları bütünleştirirler. Çocuk her şey arasında her türlü ilişki kurabilir.Yine bu dönemde çocuk parçayla bütünü aynı zamanda düşünmemektedir. Bu dönemde çocuklar hala

zihinsel kıyaslama yapamazlar. Zihinsel düzeyde temsil edebilme, kavram kullanabilme mümkün olmamakta, onun yerini ani algılamalar almaktadır.

Bu dönemde çocukların düşüncesi hala ben merkezidir; öznel olanla nesnel olanı ayıramazlar. Bunun sonucu olarak da doğal olayların insanlar tarafından kontrol edildiklerine inanırlar.

C- Duygusal Gelişim

Korku

Korkuyu oluşturan bütün uyarımlardaki orta özellik ani ve birden bire oluş, bunu sonunda da çocuğun yeni duruma uyum gösterememesidir. Çocuğun içinde bulunduğu koşullar heyecanı etkileyen diğer faktörleri oluştururlar.Üç yaşından sonra heyecanların giderek kontrol altına alındığı dikkati çeker.

Kıskançlık

Kıskançlığın nedeni ve ifade biçimi büyük ölçüde psiko sosyal etkileşim ortamı ile çocuğa yöneltilen uyarımlara bağlıdır. Kıskançlığı oluşturan ortam çoğu kez toplumsal kaynaklı olup özellikle çocuğun sevdiği kişileri içerir. Kıskançlık nedeni ile çocukta görülebilecek alt ıslatma, tırnak yeme, parmak emme gibi gerileme belirtileri onun ruh sağlığını büyük ölçüde etkiler

Öfke

Öfke tepkileri ilk çocukluk döneminde kısa sürer, Yapılan incelemelere göre ilk sekiz yıl içinde bu tepkilerin süresi beş dakikayı geçmez.

Anksiyete(Endişe)

Sorunun ne olduğunu bilmeksizin duyulan belirsiz bir korku olarak tanımlanabilen anksiyete erişkin ve çocuklarda çeşitli biçimlerde görülen gerginlik, sinirlilik kısaca hoş olmayan bir duygusal durumdur. Özellikle okul öncesi durumda anksiyete neden olan etkenlere sık rastlanır.

SAVUNAM MEKANİZMALARI

Savuma özellikle anksiyetenin etkisini azaltmak üzere öğrenilmiş tepki biçimi olarak tanımlanabilir.

İçe Çekilme Davranışı

Okul öncesi dönemdeki çocuk genellikle korkutulduğu ortamlarda sık sık bu savunma yolunu seçer yabancı bir odaya girdiğinde çocuk ondan gözlerini kaçıırır, odadan kaçar

Gerileme

Bir ruhsal çatışma önüne geçilemeyecek ve bireyin uyumunu tümüyle bozacak bir düzeye ulaşırsa birey kolaylıkla uyum gösterebileceği ilkel davranış örneklerine dönebilir. Gerilemede çocuk o andaki artmakta olan endişe hali nedeniyle kendi içene çekilme girişiminde bulunmaktadır.

İnkâr

Eğer kişi tehlikeyle baş edemez ya da ondan kaçınmazsa kullanılacak tek yol bu tehlikeyi yok saymak olur.inkar anksiyetenin çoğaldığı durumda görülür.

Bastırma

Bilincin kabul edemeyeceği bir takım arzuların bilinç altına itilmesi olayı bastırma biçiminde bir savunma mekanizmasıdır. Başka bir deyişle bastırma herhangi bir şey hakkında düşünmeyi ret etmedir.

Yansıtma

Bir bireyin istenmeyen herhangi bir düşünce ya da eylemi saldırgan arzu, nefret veya suçluluk gibi bilinç altı duygularını bir başkasına yansıtması durumudur.

Sosyal Gelişim

İki yaş çocuğu aile dışındaki bireylerle ilişki kurmaya ve kendi akranlarıyla olan beraberlikten zevk almaya başlar. Okul öncesi kurumlarının en önemli yararlarından biri bu kurumların çocuklara uzman elemanların rehberliğinde sosyal deneyim fırsatlarını hazırlamaları ve çocukların sorunlarını çeşitli tekniklerle ortaya koyarak bunlara çözüm aramalarıdır.

Çocukların yetişkinlerden çok kendi yaşitlarıyla beraber olma isteklerinin her geçen yıl giderek arttığı gözlenmektedir. 2 yaşına kadar çocuklar yalnız oynarlar 3-4 yaşlarında grup halinde oynamaya oynarken birbirleriyle konuşmaya ve grup içinde oynamak istediklerini seçmeye başlarlar. 5 yaşındaki çocuk yeteneklerinden en iyi biçimde yararlanmak ister hak ettiği sorumluluk ve ödevlere biraz sahip olmaktan hoşlanır. 5 yaş çocuğu yaşadığı kültür çevresine uyum göstermesini başarılı bir kontrolle gerçekleştiren çocuktur.